

پیشوایان مذهب شیعه

(۷)

دکتر منوچهر خدایار محبی

۱۳- حاشیه قواعد علامه که غیر از «جامع المقاصد» مذکور فوق است.

۱۴- حاشیه مختصر نافع

۱۵- حاشیه مختلف علامه کتابخانه رضویه

۱۶- شرح ارشاد علامه و آن غیر از حاشیه ارشاد مذکور است.

۱۷- شرح الفیه شهید اول

۱۸- شرح قواعد علامه که همان جامع المقاصد مذکور است.

۱۹- صیغ العقود والایقاعات

۲۰- فاطمة اللجاج فی حل الخراج

۲۱- النجمیه در کلام

۲۲- نفعات اللاهوت که همان «اسرار اللاهوت» مذکور است.

۳۹- شیخ زین الدین بن شیخ نورالدین علی عاملی به صاحب کتاب «شرح-

اللمعة الدمشقیه» معروف است و «شهید ثانی» لقب دارد .

زین الدین شهید ثانی در روز ۱۳ ماه شوال ۹۱۱ هجری در دهکده (جبع)

جبل عامل ، در یک خاندان بزرگ علمی دیده بدنیا کشود . نیاکش از پدر تاجدششم،

و همچنین فرزندان و بسیاری از نوادگان پسری و دختری او ، همه از دانشمندان مشهور و عالیمقام شیعه بوده‌اند ، که از همه معروفتر فرزندش شیخ حسن مؤلف کتاب معروف (معالم الاصول) در علم اصول و دختر زاده‌اش سید محمد عاملی که دانشمندی محقق بود مؤلف کتاب مشهور (مدارك) در فقه را باید نام برد .

شهید در سن نه سالگی قرآن مجید را ختم کرد، سپس قسمتی از ادبیات عرب و فقه را نزد پدر دانشمندش نورالدین علی، که از افاضل عصر بود آموخت. آنگاه در سال ۹۳۵ که پدرش زندگانی را بدرود گفت ، در سن چهارده سالگی بقریه (میس) جبل عامل رفت و در خدمت دانشمند بزرگوار و محقق ، شیخ علی بن عبدالعالی میسی شوهر خاله خود به تحصیل پرداخت . هشت سال در قریه مزبور نزد دانشمند عالیمقام مذکور کتابهای شرایع محقق حلی، ارشاد علامه حلی ، و قواعد شهید اول را در علم فقه درس خواند ، ضمناً در این مدت نیز بافتخار دامادی استاد نامبرده نائل گشت و برای نخستین بار ازدواج کرد .

در سال ۹۳۳ استاد برحمت الهی پیوست و ایشان هم ناگزیر برای تکمیل معلومات خویش به دهکده (کرك نوح) که زادگاه بسیاری از علمای آن دیار بود شتافت و از محضر سید بدرالدین حسن بن جعفر اعرجی مؤلف کتاب محجة البیضاء کتاب قواعد ابن میثم بحرانی در کلام و تهذیب در اصول ، و کتاب دالعمدة (الجلیه) نیز در اصول فقه تألیف دانشمند نامبرده و کتاب کافیه در نحو را خواند . ولی دیری نپائید که در همان سال این استاد نیز وفات یافت شهید ناگزیر در اواسط سال بعد بوطن اصلی خود (جبع) بازگشت و بمطالعات امور علمی اشتغال ورزید .

شهید در سال ۹۳۷ برای کسب علوم بیشتر ورشته‌های دیگر، به شهر دمشق رفت و نزد دانشمند محقق فیلسوف شمس الدین محمد بن مکی کتاب (الموجز) نفیسی و غایة القصد فی معرفة الفصد ، در طب که از مصنات شیخ مذکور بود و (فصول فرغانی در هیئت) و قسمتی از کتاب (حکمة الاشراف) شهاب الدین سهروردی را فرا گرفت . و نیز

علم قرائت قرآن را نزد شیخ احمد بن جابر شاطبیه تحصیل کرد و تمام قرآن مجید را بر اساس قرائت چهارتن از قاریان معروف: نافع، ابن کثیر، ابو عمرو و عاصم خواند. استادان مهم وی یکی «سید حسن کرکی» و دوم «محقق میسی» و سوم «شمس الدین محمد بن مکی و چهارم «علامه حلی» است. بعلاوه از درس پدرش «شیخ نورالدین بن علی بن احمد و شوهر خاله او علی بن عبدالعالی میسی و سید حسن بن سید جعفر موسوی کرکی عاهلی و شیخ احمد بن حایر و شیخ شمس الدین بن طولون استفاده کرد.

شهید در آغاز سال ۹۴۲ رهسپار مصر گشت تا علوم دیگری را در آنجا فراگیرد ابن العودی شاگرد دانشمندش در رساله‌های که در شرح حال شهید نوشته است می نویسد: در سفر مصر من در خدمت وی بودم. شهید در مصر نزد شانزده تن از بزرگان علمای آنجا در فنون ادبیات عرب، اصول، هندسه، نحو، معانی و منطق، و تفسیر، عروض و غیره به تحصیل پرداخت.

از جمله قسمتی از صحیح بخاری و صحیح مسلم دو کتاب معتبر حدیث اهل سنت را نزد شیخ شمس الدین ابن طولون دمشقی حنفی خواند و از وی در نقل احادیث دو کتاب نامبرده و آنچه از کتب اهل تسنن بخواند روایت کند (در ماه ربیع الاول سال مذکور در مدرسه سلیمیه واقع در صالحیه) قاهره) اجازه گرفت.

در سال ۹۴۳ برای نخستین بار زیارت خانه خدا و حج بیت الله مشرف گشت و در بازگشت توفیق یافت که اعقاب مقدسه ائمه اطهار علیهم السلام را در عراق زیارت کند. در کشور حجاز و عراق نیز دانشمندان شیعه و سنی را ملاقات نمود و از مصاحبت با آنان استفاده برد. سپس به جبل عامل بازگشت و در قریه (جبع) موطن خود اقامت گزید و بامور دینی اهتمام ورزید.

پنج سال بعد در ماه شوال سال ۹۴۸ عازم بیت المقدس شد و در آنجا نزد شیخ شمس الدین بن ابی اللطیف مقدسی قسمتی از صحیح مسلم و بخاری را را خواند و از وی نیز اجازه گرفت. آنگاه پس از سیروسیاحت نواحی فلسطین ، بوطن بازگشت و بمطالعه و مذاکره و تصنیف و تألیف علوم می که اندوخته بود اشتغال جست .

شهید ثانی ره و اواخر سال ۹۵۱ از راه دمشق و حلب به روم آنروز و ترکیه امروز مسافرت کرد و در ۱۷ ربیع الاول سال بعد وارد قسطنطنیه (اسلامبول) شد .
۱۸ روز گمنام می زیست و در این مدت کتابی مشتمل برده بحث از مباحث ده علم نوشت و برای قاضی عسگر روم محمد بن محمد معروف به (قاضی زاده رومی) فرستاد و بوی که دانشمندی فاضل بود اهداء نمود .

قاضی زاده پس از مطالعه کتاب ، تحت تأثیر مقام علمی و مهارت و استادی نویسنده آن واقع شد . آنگاه با وی ملاقات نمود و مدتی در علوم گوناگون بمذاکره پرداخت و از دیدار او بسیار مسرور گشت . سپس از شهید خواست که ریاست هر مدرسه علمی را در هر شهری بخواهد انتخاب کند تا او را بدان سمت منصوب دارد و اصرار کرد که شام یا حلب راحتی الامکان انتخاب نماید . شهید نیز مدرسه نوریه شهر بعلبک را برگزید و رسماً بر ریاست آن مدرسه انتخاب گردید . چهار ماه در اسلامبول پای تخت آنروز ترکیه اقامت نمود و در این مدت با سید عبدالرحیم عباسی مؤلف کتاب (معاهد التنصیص) که از دانشمندان مقرب دربار خلافت بود ارتباط پیدا کرد و پاره ای از علوم را از وی کسب نمود .
سپس در ماه رجب همان سال به جبل عامل مراجعت کرد .

پس از چندی به شهر بعلبک کوچید و در مدرسه آنجا که بر ریاست آن برگزیده شده بود ، مدت پنج سال بتدریس فقه پنج مذهب ، جعفری ، حنفی ، مالکی ، شافعی و حنبلی اشتغال ورزید ، و بخوبی از عهده این کار بزرگ برآمد تا جائیکه مورد قبول تمام مذاهب بود و پیروان هر مذهب در اخذ فتوی بوی رجوع میکردند و بعبارت روشن تر مرجع تقلید پنج مذهب بود .